

Dood door lange afwezigheid zonder teken van leven

EEN LANGE AFWEZIGHEID ZONDER TEKEN VAN LEVEN betekende in de 16de of 18de eeuw niet dat men na verloop een bepaalde termijn als overleden werd beschouwd.¹ Dit mag bv. blijken uit twee casussen uit respectievelijk de 16de en de 18de eeuw.²

16DE EEUW

Antonius Stevin, de vader van de wiskundige Simon Stevin (Brugge, 1548 - Den Haag, 1620). verbleef in 1548 in Brugge waar hij ingeschreven werd als lid van de Brugse kloveniersgilde van St-Barbara als *Anthuenis Stevin, gheboren van Vuerne*. De geboorte van zijn natuurlijke zoon Simon te Brugge in november of december 1548 is het laatste wat vernomen wordt over Antonius.

In 1559 overleed Antonius' moeder Francine de Visch. Als feodale erfgenaam van zijn moeder moest een leengoed van acht gemeten in Oost-duinkerke op hem overgaan. Maar hij had al geruime tijd zijn herkomststreek verlaten en niets meer van zich laten horen. Het leengoed werd daarom op naam van zijn zuster Magdalena gezet en het leenverheffingsrecht werd betaald door haar echtgenoot Lenaert de Cant: de rekening van de baljuw vermeldt bij de registratie van de betaling door Lenaert: ... *par le trespas de sa belle mere, veufve de Adrien Stevin et mesme a cause de sa femme*... De inschrijving in de rekeningen van de Rijkselse Rekenkamer vermeldt de reden waarom het

-
- 1 Deze bijdrage is een antwoord op een vraag in de 'Vraagwinkel', in: *Biekorf*, 124 (2024), p. 382.
 - 2 Voor de archiefbronnen, zie (Antonius Stevin): P. DONCHE, 'Voorouders van de wiskundige Simon Stevin te Veurne', in: *Vlaamse Stam*, 38 (2002), p. 178-199 en (Jac. Lud. Donche): P. DONCHE, *Aanvullingen 2005-2024 op Geschiedenis en genealogie van de familie Donche 1365-2004*, Brugge, 2024, p. 1438-1445.

op Antonius' zuster overging: ... *son frere ayant este longue espace hors du pays sans aulcunes nouvelles avoir de luy* ... De toewijzing aan zijn zuster gebeurde onder de voorwaarde *que si sondit frere retourne que led(it) relief puisse a luy persister*, en die regeling was enkel getroffen *a la fin que led(it) fief ne demeure vacant*. Ook een ander leengoed van 10 gemeten in Adinkerke dat Antonius Stevin toekwam uit de erfenis van zijn moeder werd op dezelfde manier en onder dezelfde voorwaarden op naam van zijn zuster Magdalena gezet.

Antonius was helemaal in de mist opgegaan. De opvoeding van zijn natuurlijke zoon Simon gebeurde door zijn moeder. Zijn Veurnse familieleden waren wel op de hoogte van die zoon en hij werd door hen financieel gesteund. Simon, *de natuerlicke zone van Anthuenis Stevin, die hy gehadt heeft by Cathelyne vander Poort*, werd ontvoegd op 30 oktober 1577.

De zuster van Antonius, Magdalena Stevin overleed in 1566-67. Door haar weduwnaar Lenaert de Cant werd dan het leenverheffingsrecht betaald voor diverse leengoederen die zijn echtgenote had bezeten of die op haar naam gezet waren en die nu naar haar nog minderjarige zoon Adriaan de Cant gingen. Een van de leengoederen die op Adriaan de Cant werden gezet, betrof 4 gemeten 25 roeden land in Bulskamp die zijn maternele oom Antonius in 1543-44 nog zelf had gekocht. In de leenverheffingsinschrijving wordt expliciet door Lenaert de Cant vermeld dat dit leengoed was *advenu a sa femme, fille de Adrien Stevin, de Anthone Stevin son frere lequel, par sa longue absence, ont presume estre mort et par la mort de sad(ite) femme, Adrien filz dud(it) Lenaert de Cant, le tout par protestacion que ce led(it) Anthone Stevin estoit trouve en vie lesd(it) fiefz luy soyent renduz*. Mocht Antonius alsnog opdagen, dan zouden die leengoederen hem terug toekomen.

De periode van bijna 20 jaar dat Antonius Stevin geen teken van leven meer had gegeven was dus géén reden om hem al overleden te verklaren.

18DE EEUW

Een Jacobus Ludovicus Donche, geboren te Brugge in 1756 en opgegroeid in het huis *de Kleine Wereld* in de Zilverstraat, was in 1776 een loopbaan als landmeter begonnen. Vanaf 1778 vinden we hem in de Brugse almanakken onder de ‘gezworen landmeters’ met als eerste adres een woning aan de Augustijnenbrug (1779), maar daarna steeds in de St.-Jacobstraat. Vanaf 1792 verdwijnt hij uit de almanakken en ook voorgoed. In 15 jaar had hij zich wel ontpopt tot een erg productief landmeter die zeer talrijke kaarten heeft getekend (steeds met zijn handtekening eronder). Hij had ook vele omlopers gekocht of gekopieerd en bracht er ook steeds een bezittersmerk in aan.

In 1791 werd er een openbare verkoop gehouden van zijn verzameling kaarten en omlopers. In twee omlopers van de Vollanden van Blankenberge die hij in 1776 had verworven en waarin hij zijn bezittersmerk had geschreven, lezen we in een aanvulling daaronder: *alsnu aen mij onderschreven landmeter bij coope venditie Donche anno 1791, [getekend] Le Michot*. Ook in een verhoofdings- en ontvangstboek van de watering van Eyesluys uit de 17de eeuw lezen we in een van de latere bezittersmerken: *Ende alsnu van J B van Lede Petyt bij coope van J: Donche 1792*. Aan zijn loopbaan van landmeter was blijkbaar een eind gekomen, was hij misschien kort daarvoor overleden? Dit blijkt evenwel niet het geval, want in een oude genealogie van de familie (samengesteld te Brugge ca. 1800) lezen we over hem dat hij ‘vertrok naar Amerika en er huwde’. Helaas, zonder enige verdere commentaar. In Amerika had zijn verzameling kaarten en omlopers m.b.t. het Brugse uiteraard geen enkele waarde en was een openbare verkoop dan ook aangewezen.

Waarom kwam er plots een einde aan zijn erg actieve loopbaan in het Brugse? De reden voor zijn vertrek naar Amerika is allicht in de politiek te zoeken. In 1789 was in de Oostenrijkse Nederlanden immers onvrede ontstaan over de vele bemoeienissen van de Oostenrijkse keizer. Tegenstanders van de keizer en zijn politiek organiseerden zich en ageerden er tegen.

Jacobus L. had zich bij dezen aangesloten, zoals blijkt uit een brief vanuit Gent van 23 oktober 1789 van een kolonel van het Oostenrijkse leger aan een majoor [te Brugge]. Deze vroeg om zes activisten in Brugge scherp in het oog te houden, waaronder: *Donche, landmeter, wonend bij St.-Jacob*. In de volgende weken brak er een echte opstand uit (de *Brabantse Omwenteling*) en op 11 januari 1790 werd de onafhankelijkheid van de *Verenigde Belgische Staten* uitgeroepen. Maar deze duurde slechts een jaar. Eind 1790 kon Oostenrijk terug zijn gezag herstellen. Vele opstandelingenleiders vluchtten toen naar het buitenland niettegenstaande er een algemene amnestie was afgekondigd. Allicht moet daar de reden van zijn vertrek gezocht worden.

Ook hij lijkt na 1792 niets meer van zich te hebben laten horen. Toen, bijna een kwarteeuw later, op 14 januari 1815 door een deurwaarder beslag werd gelegd op zijn ouderlijk huis in de Zilverstraat waren de eigenaars, nl. de erfgenamen van hun in 1813 overleden moeder: Jacobus Donche, diens ongehuwde zuster Maria en een andere gehuwde zuster Joanna. Jacobus werd toen genoemd *presumé absent* en voor hem werd een notaris Charles de Busschere aangesteld als zijn *curateur*.

Ook hij werd dus, na bijna 25 jaar afwezigheid, zonder teken van leven te geven daarom nog niet overleden verklaard.

PIETER DONCHE